

بالىڭىزنى 12 يۇقۇملۇق كېسەللىكتىن قوغداڭ

دۆلەتلىك ۋاكسىنا پروگراممىسى

ھازىر ۋاكسىنىسى بار بولغان يۇقۇملۇق كېسەللىكلەر سەۋەبىدىن نىلگىرى گوللاندىيەدە كۆپلىگەن بالىلار نۆلۈپ كېتەتتى. گوللاندىيەدىكى بالىلارنىڭ ھەممىسىگە دىگۈدەك ۋاكسىنا نۇرغۇنلىقتىن بۇ خىل يۇقۇملۇق كېسەللىكلەر نىنتايىن ناز كۆرۈلىدۇ. دۆلەتلىك ۋاكسىنا پروگراممىسىغا رەخمەت. گوللاندىيەدىكى بالىلارنىڭ ھەممىسى ھەقسىز ۋاكسىنا نۇرغۇنلايدۇ.

يۇقۇملۇق كېسەللىكلەر دىگەن نىمە؟

يۇقۇملۇق كېسەللىكلەر ئادەتتە يۇقۇمچان بولىدۇ. ئەگەر بالىلارغا بۇ خىل كېسەللىكلەرگە قارشى ۋاكسىنا ئۇرۇلمىسا، كەڭ كۆلەمدە تارلىش كېلىپ چىقىدۇ. يۇقۇملۇق كېسەللىكلەرنى باكتىرىيەلەر ياكى ۋىرۇسلار كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ.

گوللاندىيەدىكى بالىلارنىڭ 95% گە ۋاكسىنا نۇرۇلغان.

ۋاكسىنا نۇردۇرۇش نىمە ئۈچۈن مۇھىم؟

ۋاكسىنا بالىڭىزنى يۇقۇملۇق ئۇششۇن قوغدايدۇ. ئەگەر بىز ۋاكسىنا ئۇرمىساق، يۇقۇملۇق كېسەللىكلەر يەنە قايتىپ كېلىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ھەر بىر بالىنىڭ دۆلەتلىك ۋاكسىنا پروگراممىسىغا قاتنىشىشى نىنتايىن مۇھىم. دۆلەتلىك ۋاكسىنا پروگراممىسى ھەر يىلى 2،5 مىليون ۋاكسىنا بىلەن تەمىنلەيدۇ.

بالىلار قايسى كېسەللىكلەرگە قارشى قوغدۇلىدۇ؟

گوللاندىيەدە بالىلار 12 خىل ئېغىر يۇقۇملۇق كېسەللىكلەردىن قوغدۇلىدۇ. بالىلار 6 ھەپتىلىك ۋە 9 ھەپتىلىك بولغان ئارىلىقتا ۋاكسىنا پروگراممىسى باشلىنىدۇ.

ۋاكسىنلار بىخەتەر مۇ؟

ۋاكسىنلار بازارغا سېلىنىشىدىن بۇرۇن سىنالغان بولىدۇ. ۋاكسىنلار ساغلام بالىلارغا ئۇرىلىدىغانلىقى ئۈچۈن، ئەكس تەسىرلىرى قاتتىق كۆزۈتۈلىدۇ. خەتەرى ھەققىدە نۇرغۇنلىغان بالىلار (مىنگلارچە بالىلاردىن مىليونلارغىچە) ئۈستىدە كۆپ تەكشۈرۈشلەر ئېلىپ بېرىلغان. نەتىجىدە ۋاكسىنلار بىخەتەر بولغان. دۆلەتلىك ۋاكسىنا پروگراممىسى بىلەن مەسىلەن مېگە زىمىمىگە ئۇچراش، ئۆسۈپ بېتىلىشى ئاستا بولۇش، مۇسكۇل ۋە پەي تارتىپ قېلىش، قەن كېسىلى، ئوتتۇرىم ۋە بوۋاقلارنىڭ توساتتىن ئۆلۈش سىندرومى دىگەندەك كېسەللەرنىڭ باغلىنىشى يوق.

1. دىقتېرىيا

دىقتېرىيا بولسا ناھايىتى ئېغىر بولغان گال ياللۇغى. دىقتېرىيا بولۇپ قالغان بالىلاردا، بوغۇلۇپ قېلىش خەۋىپى كۆرۈلىدۇ. دىقتېرىيا گوللاندىيەدە ناھايىتى ئاز كۆرۈلىدۇ. ئەگەر ۋاكسىنا ئۇرۇلمىسا، بۇ خىل كېسەللىك يەنە قايتىپ كېلىدۇ.

2. كۆك يۆتەل

كۆك يۆتەل ئېغىر يۆتەلنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ ۋە ئايلاز داۋام قىلىشى مۇمكىن. بۇ، بوۋاقلاردا ھالدىن كېتىش ۋە مېگە زەخمىلىنىش ئەھۋاللىرىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. ئۆلۈپ كېتىشىمۇ مۇمكىن. ۋاكسىنا ئارقىلىق كۆك يۆتەلنىڭ تولۇق ئالدىنى ئالغىلى بولمايدۇ ئەمما ۋاكسىنا ئۇرۇلغانلار بەك ئېغىرلىشىپ كەتمەيدۇ. كۆك يۆتەل گوللاندىيەدە يەنىلا كۆرۈلىدىغانلىقى ئۈچۈن، يېڭى تۇغۇلغان بوۋاقلارغا مۇنكىنقەدەر تېزراق ۋاكسىنا ئۇرۇش بەكلا مۇھىم.

3. تېتانۇس

تېتانۇس بارلىق مۇسكۇللارنىڭ تارتىشىپ قېلىشىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. تېتانۇسنى داۋالىمىسا، ئۆلۈم كېلىپ چىقىدۇ. تېتانۇس يۇقۇملۇق ئەمەس. بالىلار (توي) ھايۋانلارنىڭ چىشىلىشى ياكى كۆچىدىكى مەينەتچىلىكنىڭ يارىغا كىرىپ كېتىشى سەۋەبىدىن تېتانۇس بولۇپ قالىدۇ.

4. پولىيو

پولىيو بولسا ناھايىتى ئېغىر بولغان بىر يۇقۇملۇق كېسەل بولۇپ، پاجاق، بىلەك ۋە ئەمپەسلىنىش مۇسكۇللىرىنىڭ پالەج بولۇپ قېلىشىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ.

5. خىب كېسەللىكى

خىب باكتېرىيەسى قان زەھەرلىنىش، مېگە پەردىسى ياللۇغى، كىچىك تىل ياللۇغى، ئۆپكە ياللۇغى ۋە بوغۇم ياللۇغى قاتارلىق ئىغىر ياللۇغلىنىشلارنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ.

6. ب تىپلىق جىگەر كېسەلى

ب تىپلىق جىگەر كېسەلى بولسا جىگەرنىڭ ياللۇغلىنىشىدىن كېلىپ چىقىدۇ. ئېغىر بولغان ب تىپلىق جىگەر كېسەلى جىگەرنىڭ قورۇلۇپ قېلىشىنى ۋە جىگەر راكىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. ۋاكسىنا مەڭگۈ ئالدىنى ئالالايدۇ.

7. پىنېموكوكال كېسەلى

پىنېموكوكاللار بولسا باكتېرىيەلەر بولۇپ، قان زەھەرلىنىشى، ئېغىر دەرىجىدىكى ئۆپكە ياللۇغىنى ۋە مېگە پەردە ياللۇغىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. بالا گاس بولۇپ قېلىشىمۇ مۇمكىن. ۋاكسىننىڭ كۆپ كۆرۈلىدىغان پىنېموكوكالغا قارشى ئۈنۈمى بار.

8. مامپىس

مامپىس بولسا تۆكۈرۈك بېزىنىڭ ياللۇغلىنىشى. شۇنىڭ ئۈچۈن مامپىس بار بالىلارنىڭ يانقى ۋە بوينى ئىششىق بولىدۇ. بەزىدە مېگە پەردە ياللۇغى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ.

9. قىزىل

قىزىل بولسا ئەسۋە كېسەلى بولۇپ، قىزىتىدۇ ۋە تېرىسىگە ئەسۋەلەر چىقىدۇ. كۆپىنچە ئەھۋاللاردا قۇلاق ياللۇغى ۋە ئۆپكە ياللۇغى ۋە بەزىدە مېگە ياللۇغىمۇ كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. قىزىل بولسا بەكلا يۇقۇملۇق. بەزىدە بالا قىزىلىنىمۇ ئۆلۈپ كېتىدۇ.

10. قىزىلچە

قىزىلچە بولسا ئەسۋە كېسەلى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. بەك دىققەت قىلىپ كەتمەيسىز ئەمما بۇ بىر يۇقۇملۇق كېسەل. قىزىلچە ئېغىر ئايلاق مەزگىلدە تۇغۇلغان بوۋاقلارغا ئىنتايىن خەتەرلىك. بالا ئېغىر دەرىجىدىكى بىنورماللىقلار بىلەن تۇغۇلۇشى مۇمكىن.

11. مېنىگوكال

مېنىگوكال س بار بالىلاردا مېگە پەردە ياللۇغى ۋە قان زەھەرلىنىش كېلىپ چىقىشى مۇمكىن. ساقايغاندىن كېيىنمۇ مەڭگۈلۈك گاس بولۇپ قېلىش، ئۈگۈنۈش ۋە نىش ھەرىكەت مەسىلىلىرى كېلىپ چىقىشى مۇمكىن. قان زەھەرلىنىش سەۋەبلىك بىر بېلىكى ياكى بىر پانچىغى ئېلىۋېلىنىشىمۇ مۇمكىن.

12. ئىپ ۋ

ئىنسان پاپىلوما ۋىروسى (ئىپ ۋ) بال - ياتقۇ بوشلۇق ئۆسمىسىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. يۇقۇملۇق بىر ۋىروس. بۇ ۋاكسىنا، بال - ياتقۇ بوشلۇغى ئۆسمىسىنىڭ كېلىپ چىقىشىغا % 70 ئەھۋالدا مەسئۇل بولىدىغان 2 خىل تىپتىكى ئىپ ۋ دىن قوغدايدۇ.

ئەگەر بالىڭىز بۇ ئالامەتلەرسەۋەبىدىن نارامسىز بولۇپ قالسا پايىلىنىدىغان مەسلىھەتلەر.

قۇچاقلاش ۋە دىققىتىنى بۇراش ناغرىقتىن پەسەيتىدۇ.

قىزىنتىمۇ؟ بالىڭىزغا يېتەرلىك ئىچكۈزۈك.

ئوكۇل ئۇرغان يەر ناغرىمدۇ؟ ئۇنداقتا بىلەك ۋە پانچىغىنى نامال بار ناز تۇتۇڭ. تۇتسىڭىز تېخىمۇ بەك ناغرىشى مۇمكىن.

بالىڭىز ۋاكسىنا ئۇرۇلغان كۈنى كۆپ يىغلامدۇ ۋە بالىڭىزنىڭ بەدىنى كۆپ ناغرىمدۇ؟ ئۇنداقتا پاراستامول بەرسىڭىز بولىدۇ. بالىڭىز قاتچىلىك ئىچسە بولۇشى توغرىلىق چۈشەندۈرۈلۈشىگە قاراڭ.

بەزىدە ئاتا - ئانىلار بالىلىرىنى سىلكىيدۇ. ھەرگىزمۇ ئۇنداق قىلماڭ.

مېڭىدە زەخمىلىنىش كەلتۈرۈپ چىقىرىش نەتىجىسى بار.

بالىڭىزدىن ئەنسىرمۇ تامامسىز مەسلىھەت بالىڭىزدىكى قىزىتما ۋە

ماغدۇرسىزلىق 2 كۈندىن ئارتۇق سوزۇلغانلىقى ئۈچۈن؟ دوختۇر

بىلەن مەسلىھەتلىشىڭ. بالىڭىزدىكى بۇ خىل ئالامەتلەر بەلكى باشقا بىر

كېسەللىك سەۋەبىدىن بولۇشىمۇ مۇمكىن.

ۋاكسىنا جەدۋىلى

2- باسقۇچ	1- نەملەش	2- نەملەش
4 ياش	د ك ت پ	

3- باسقۇچ	1- نەملەش	2- نەملەش
9 ياش	د ت پ	م ق چ

4- باسقۇچ	1- نەملەش	2- نەملەش
12 ياش	ئى پ ۋ	ئى پ ۋ (6 ناي كېيىن)

1- باسقۇچ	1- نەملەش	2- نەملەش
6-9 ھەپتە	د ك ت پ خىب ب جىگەر	پنى
3 ناي	د ك ت پ خىب ب جىگەر	
4 ناي	د ك ت پ خىب ب جىگەر	پنى
10 - 11 ناي	د ك ت پ خىب ب جىگەر	پنى
14 ناي	م ق چ	مېن س

قىسقار تىلىملارنىڭ مەنىسى

د	دېنېتېرىيا	ب جىگەر	ب تىپلىق جىگەر كېسىلى
ك	كۆك يۆتەل	پنى	پنىپىموكوكال
ت	تېتانۇس	م	مامپىس
پ	پولىيو	ق	قىزىل
خىب	خاموفىلۇس نىنفلۇبىزا ب تىپلىق	چ	قىزىلچە

* پەقەتلا قىزلار ئۈچۈن

ۋاكسىنىدىن كېيىن بالىڭىزدا بەزى ئالامەتلەر كۆرۈلەمدۇ؟

بىلكىم، ئەمما چوقۇم ئەمەس. بىر خىل ۋاكسىنىغا بالىلاردا ئوخشىمىغان ئىنكاسلار بولىدۇ. كۆپىنچە ئالامەتلەر ۋاكسىنا نۇرغان كۈندە كۆرۈلىدۇ. كۆپىنچە ئەھۋاللاردا 2 كۈندە تۈگەيدۇ. مامپىسكە، قىزىلغا ۋە قىزىلچىگە قارشى ۋاكسىنىلارنىڭ ئالامەتلىرى ۋاكسىنا نۇرۇلۇپ 5 كۈندىن 12 كۈن ئۆتكەندىن كېيىن كۆرۈلىدۇ.

سىزمۇ بالىڭىزغا ۋاكسىنا نۇرغۇزۇڭ؟

ئەمەش بالىڭىز ئۈچۈن مۇھىم بولغان قوغداش ئاتا قىلىدۇ. بالىڭىزغا ۋاكسىنا نۇرغۇزۇشنى سىز قارار قىلىسىز. كېسەللىكلەر ۋە ئەمەش توغرىسىدىكى ئۇچۇرلار ئۈچۈن بۇ تور بېتىگە (ئېنگىلىش تىلىدا) قاراڭ. كونسۇلتاتسى ئىدارىسىدىكى دوختۇر ۋە www.rivm.nl/nip ھەمىشە بىلەر دىنمۇ سۇئاللىرىڭىزنى سورىسىڭىز بولىدۇ.

بالىڭىزغا قاچاندىن باشلاپ ۋاكسىنا نۇرۇلىدۇ؟

بالىلار 6 ھەپتىلىك بولغاندىن باشلاپ ۋاكسىنا قوبۇل قىلىشقا باشلايدۇ. ياخشى قوغدۇنۇش ئۈچۈن بالىڭىزنىڭ بۇ ۋاكسىنا جەدۋىلىگە تولۇق ئەمەل قىلىشى مۇھىم.

ۋاكسىنىدىن بۇرۇن ئەڭ ياخشىسى بالىڭىزغا پاراستامول بەرمەڭ. ۋاكسىنىنىڭ ئۈنۈمى ئاجىزلىشىشى مۇمكىن.

ۋاكسىنىدىن كېيىن بالىلاردا قانداق نارامسىزلىقلار بولىدۇ؟

ئوكۇل نۇرۇلغان بىلەك ياكى پاچاقنى ھەرىكەتلەندۈرگەندە ناغرىش. ۋاكسىنا نۇرۇلغان يەرنىڭ قىزىرىپ قېلىشى، ئىشىشى ياكى ناغرىشى. ماغدۇرسىزلىق ۋە يىغلاش قىزىتىش بۇراقنىڭ ئۇيقۇسىدا نارامسىزلىنىشى ياكى كۆپ ئۇخلىشى. 4 ياشدىن ئاشقان بالىلارنىڭ جىددىچىلىكتىن ھۇشدىن كېتىشى.

ئەگەر ۋاكسىنىلار (تولۇق) نۇرۇلمىغان بولسىمۇ بالام قوغداغان ھېسابلىنامدۇ؟

ياق، تىزىملىكتىكىلەرنىڭ تولۇق نۇرۇلۇپ بولۇشى مۇھىم. ئۇندىن كېيىن ئۇزۇن مەزگىللىك قوغداغان بولىدۇ. بالىلارنىڭ ھەممىسى دىگۈدەك دۆلەتلىك ۋاكسىنا پروگراممىسىغا قاتناشقانلىقى ئۈچۈن، كۆپىنچە كېسەللىكلەر گۈللەندىدە ناھايىتى ئاز كۆرۈلىدۇ.

بالام ناغرىق بولۇپ دورا ئىچىۋاتقان بولسىمۇ ۋاكسىنا نۇرغۇزسا بولامدۇ؟

ۋاكسىنا نۇرغۇزۇشتىن بۇرۇن ۋاكسىنا بەرمەكچى بولغان دوختۇر ياكى ھەمىشە بىلەن بۇنى مەسلىھەتلىشىڭ. بەزىدە ۋاكسىنىنى كېچىكتۈرگەن ياخشىراق.

ۋاكسىنا توغرۇلۇق ئۇچۇرلار

ئامما ساقلىق ۋە مۇھىت ئىدارىسى ۋاكسىنلار توغرۇلۇق سىزگە ۋاقتىدا ئۇچۇر بېرىدۇ. بۇ ۋاكسىنا ئۇچۇرلىرى شەخسى ئۇچۇرلارنى قوغداش قانۇنى بويىچە RIVM دە ساقلىنىدۇ ۋە پەقەت دۆلەت ۋاكسىنا پروگراممىسى ئۈچۈنلا ئىشلىتىلىدۇ.

كۆپرەك بىلگىڭىز بارمۇ؟

www.rivm.nl/nip گە قاراڭ ياكى سۇئالىڭىزنى كونسۇلتاتىسى ئىدارىسىدىكى دوختۇر ياكى ھەمىشەرلەردىن سوراڭ.

بالىڭىز ئەكس تەسىر سەۋەبىدىن ئارامسىزمۇ؟

ئەكس تەسىر بەرسە بۇنى ۋاكسىنا بەرگەن دوختۇر ياكى سېستىراغا ئۇختۇرۇڭ. ھەممە ئەكس تەسىرلەرنى ئەكس تەسىر مەركىزى لارەب تەكشۈرۈپ چىقىدۇ. ئۆزىڭىزمۇ ئەكس تەسىرلەرنى www.lareb.nl ئارقىلىق مەلۇم قىلىشىڭىز بولىدۇ.

چۈشەندۈرۈلۈش

ھەر قاندىق بىر ۋاكسىندا بۇ ۋاكسىنا توغرۇلۇق ئۇچۇرلار بولغان بىر چۈشەندۈرۈش خېتى بولىدۇ. بۇ چۈشەندۈرۈش خەتلىرى www.rijksvaccinatieprogramma.nl/bijsluiters دا بار.

بۇنى تارقاقچى ئورۇن:

National Institute for Public Health and the Environment

PO Box 1 | 3720 BA Bilthoven

www.rivm.nl

2015 ئىيۇن

ئەتىدىكى تەييارلىغى بۈگۈن باشلىنىدۇ.